

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

Papp Tibor vizuális költészete

Kelemen Erzsébet

Témavezető

Dr. Szirák Péter

habilitált egyetemi docens

DEBRECENI EGYETEM

Irodalomtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2010

I. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Az értekezésem tárgya Papp Tibor vizuális költeményeinek vizsgálata, de az életmű egyes jellegzetes műfaji csoportjainál, mint például a mail artnál, a conceptual artnál, a mágikus betűnégyzeteknél, a számítógéppel generált költeményeknél vagy a logomandaláknál egy mikrotörténeti leírason túl a műfajelméleti megfontolások sokszor egymásnak ellentmondó megállapításait is felülvizsgálom (akárcsak a bevezetőben a szakirodalomban használt, egymásnak ellentmondó terminus technicusokat, a konkrét költészet és a vizuális költészet viszonylagos hierarchikus rendjét), s médianarratológiai megközelítéseket is alapul véve, a médiumok történeti perspektíváját, az intermediális jellemzőket is bemutatom. A postai szolgáltatást a mű részeként használó mail artnak például az irodalommal és a képzőművészettel egyaránt érintkező jegyeit analizálom, vagy a XX. században megjelenő új modellek egymással való versengését, a technikai médiumok művészetekre való hatását s a számítógép mediativitásának elemeit is feltárom. Ezáltal egy szélesebb diskurzusba, világirodalmi kontextusba helyezem a Papp Tibor-i életművet.

A dolgozatomban továbbá érintem a permanens megújulást, a folyamatos változás képességét jelentő médiumokat is, nevezetesen a belga irodalmi állóvizet felkavaró *Dialogue*-ot, a *d'atelier* című francia avantgárd folyóiratot, s részletesen szólok a hazai irodalmi konvenciókat megrázó *Magyar Műhely* történeti kontextusáról, teoretikus bázisáról.

Távolabbi kutatási feladatként jelölöm meg a számítógépes költészetnek, nevezetesen a *Disztichon Alfa* szövegkorpuszának és a *Hinta-palinta* generált dinamikus kép-, szöveg- és hangverseinek a mostani reflexiónál részletesebb vizsgálatát: a dolgozatomban bár felmutatom a generált költemények értékét, ami egyáltalán nem kisebb a más alkotóknak a hagyományos értelemben megkomponált disztichon-műveitől vagy a felező tizenkettes formájában megírt költeményeitől, viszont a dolgozatomnak nem célja (nem is lehet célja) a számítógépes költészettel kapcsolatos szkeptikus megközelítések maradéktalan felszámolása, hiszen ez egy teljesen önálló analízist jelentene. Akár egy új értekezés-témát. S mivel Papp Tibor költői gyakorlatában megjelenő új formákkal, szerkezetekkel, a poétikai nyelvezettel, az új műfajok, műfajvariánsok feltárásával, értékelésével az életmű relevanciájához mérten kevesen foglalkoztak, s mivel az esztétikai-elméleti megfontolások során egy „reduktív kanonizálás” (Szkárosi, 2006, 76.) figyelhető meg, ezért megpróbáltam a recepció részéről eddig még érintetlen művek bemutatásával a határokat, a megmerevedett irodalmi kánonokat is feloldani, a vizuális költészet értékeinek felmutatásával az irodalmi egyensúlyt

megteremteni. A hazai értelmező diskurzusok feltárása mellett a külföldi, főleg francia szakirodalomban megjelent írások értelmezési stratégiáit szintén használom. Ezek a diskurzusok (gondolok itt Annick Bureau, Francis Edeline, Alexandre Gherban, Jean-Jacques Lebel, Jacques Roubaud írásaira) ugyancsak egy világirodalmi kontextusba kapcsolják Papp Tibor alkotásait, s az egyes művekhez kapcsolódó olvasatok értelmező szempontjai, megállapításai vagy felvetései a többi vizuális alkotás feltárásához is adalékul szolgálnak.

Dolgozatomban a vizuális költészeti kategóriában született új utakat, a más életműveket is meghatározó kezdeményezéseket, műfajokat tehát egy gazdag életművészet elemzésével igyekszem feltárni, s ezáltal – H. Nagy Péter szavaival élve – „az élő avantgárd egyik legnagyobb hatású klasszikusát” (H. Nagy, 2004, 84.) próbálom bemutatni. S a kötetek, művek interpretációs leírásával arra is próbálok választ adni, hogy Papp Tibor vizuális költészete, identitásképző művészi ereje miképpen teljesíti ki a kortárs magyar avantgárdot.

II. Alkalmazott módszerek

Papp Tibor műveinek esztétikai jellegét feltárva a módszertani célkitűzésem egyrészt az, hogy az alkotások nyelvi és képi elemzésével magára a művekre, az avantgárd alkotói attitűd megnyilvánulásaira, valamint a mű és olvasó/néző/szemlélő kölcsönhatására, a produktív befogadói státusra irányítsam a figyelmet. Másrészt a vizuális költeményeket a műfaji diskurzusok párbeszédében – hermeneutikai szempontokat is érvényesítve – kívánom bemutatni.

Az értekezés elméleti-módszertani vonatkozású részei a francia és angol irodalomelméletben született fogalmaknak, alapvetéseknek értékelését is jelenti, olyan elméleti reflexiókat, amelyek korábban magyar nyelven nem voltak hozzáférhetők. Ilyen például az Annick Bureau által a világhálón megújult numerikus irodalom három irányának konstruktív bemutatása az *Art Press*ben, vagy a liège-i Groupe μ tagjának, Francis Edeline-nek a konkrét és spacialista költészethez kapcsolódó logo-mandala kutatásai, illetve Siegfried J. Schmidt és Tony Godfrey conceptual art elmélete.

A művek esztétikai megközelítése során viszont nem a kronologikus olvasást választottam, a szigorúan kötetről kötetre haladást, hiszen ez – ahogy az értekezés

bevezetőjében is írtam – szétdarabolta volna a dolgozatomat, hanem az új műfajokat, műfajvariánsokat teremtő költői attitűdre koncentráltam. Az első három kötetben a vizuális előzményeket vizsgálva próbáltam teljes képet adni az indulásról. Arról, hogy a hagyományos, a lineáris versformáktól miként jut el a költő a vizuális költeményekig. A folytatásban viszont nagyobb egységeket emelek ki: olyan műveket, műcsoportokat, amelyek innovatív erővel bírnak a kortárs vizuális költészetben. Ilyenek például a logo-mandalák vagy a számítógépen generált költemények is. Ez utóbbiak a *Vendégszövegek 2,3*-ban és a *Vendégszövegek 5*-ben egyaránt megtalálhatók. Sőt, a *Magyar Műhely* egyes címlapjai – amelyek önálló vizuális költemények – már-már a dinamikus költészet lenyomatává válnak. Olyan hatást keltenek, mintha a számítógépen megjelenő soroknak egy pillanatát, megállított képét rögzítenék. Papp Tibor az általa tervezett 70 címlapból a *Vendégszövegek 2,3* című kötetben is közzé tett néhányat, s a *Vendégszövegek 4*-ben, a *Betlehemi vasutasok* ciklusban mutatja be a címlapok további vizuális költeményeit. A térversképek alkotásai is szinte az egész életművön végigvonulnak. Itt is, ott is találkozunk velük: hol egy csokorra, sőt kötetre valóval, hol csupán néhány villan fel belőlük. A térversképek tehát ugyancsak önálló fejezetként szerepel a disszertációban, akár csak a gyűrűk, a hínárázók és sorjárázók, vagy a logo-mandalák.

Az értekezésemnek ugyan nem célja a vizuális költészet tipológiájának problémaköre, rendszertani felvázolása, de az elemzéseimben az érintett életművek műfaji behatárolását, egy rendezőelvhez való besorolását fontosnak tartom. A bevezetőmben *A vizuális költészet műfaji tipológiája* címmel ezért is érintem a szakirodalomban egymásnak ellentmondó meghatározások, műfaji behatárolások kérdéskörét. A terminus technicusok használatának zűrzavarában az experimentális költészeti kategóriákat pedig (L. Simon László szempontjait alapul véve) csoportosítottam, s a disszertációmát következetesen erre a műfaji struktúrára építettem.

III. A kutatás eredményei

Papp Tibor első kötetei, a felszínes szemlélő számára csupán tradicionális alkotásoknak vélt *Sánta vasárnap* (1964), illetve az *Elégia két személyhez vagy többhöz* (1968), nemcsak a késő modern irodalom lenyomatai, de a hagyományos formák lebontásának és újjáépítési mozzanatának a megjelenítői is. Ezekben az alkotásokban már jelen vannak a későbbi vendégszövegeknek, a vizuális költészetnek a jellegzetes jegyei, sajátos vonásai. A kötetek jelkép- és motívumrendszerét feltárva az avantgárd jellemzőket magába olvasztó objektív, tárgyias líranyelv képviselőivel, így Pilinszky Jánossal, Nemes Nagy Ágnessel való művészi rokonságot is bemutatok, valamint Papp Tibor első két kötetében azokat a finom vizuális elemeket, amelyek a vizsgált motívumokkal összekapcsolódva már jelzik az érlelődő különbséget is. Azt az új irányt, amely majd az avantgárd felé vezet.

Papp Tibort a mozgásra, változásra mindig kész alkotói magatartás jellemzi. Ő nem a kassáki dadaista képverset élesztette fel (ami a műfaj történetében, a XX. század első felében ugyancsak forradalmian új volt), hanem az avantgárd permanens erejéből, az elődökből, a múltból és a folyton változó jelenből, a kihívásokból táplálkozva újabb és újabb, formailag jól meghatározható vizuális műfajt teremtett. Ezek hol váratlanul, hol az alkotótevékenység során fokozatosan kikristályosodva jelennek meg a költői életműben. Tizenkét fejezetben (V-XVI.) csoportosítom és mutatok be a Papp Tibor-i életművet, a kortárs vizuális költészetben megjelenő új műfajokat és műfajvariánsokat.

Az értekezésem legfontosabb eredményének azt tartom, hogy Papp Tibor vizuális költészetének jellemzése révén a recepciótörténet hiányosságait az eddig még esztétikailag feltáratlan művek interpretációjával igyekeztem pótolni, s az intermediális jellemzőket bemutatva a vizuális költészetben megjelenő új műfajok sajátosságait is feltárom, a műfaji kezdeményezések hiányzó terminus technicusait megalkotom. A *Vendégszövegek (n)* című kötet záró darabja a *Pátkai, Pilinszky és a Pincér (1985-2002)* című mű, amely Dukay Nagy Ádám szerint leginkább drámára emlékeztető alkotás, G. Komoróczy Emőke három hangra komponált drámai dialógusnak nevezi, Bodor Béla pedig olyan logo-metafizikai és meta-szemantikai horrorkomédiának tartja, amely a költő valamennyi kép- és szövegíró eljárását egyesíti. Mindhárom szerző tehát a drámai műnem sajátosságait véli felfedezni a műben, a műfaji meghatározás viszont kétséges marad. Ezt a hiányosságot pótolom az új műfaji kategória beiktatásával: a mű jellemző jegyeinek alapján vizuális metaoratóriumnak nevezem az alkotást.

A konceptualizmusról – Tatai Erzsébet monográfiáján kívül – kevés hazai tájékoztatósi pontunk van. Az irodalmi megnyilvánulási formáival pedig csupán egy-egy életmű-elemzés kapcsán találkozhatunk. Siegfried J. Schmidt tanulmánya mellett Tony Godfrey-nak a conceptual art-ról szóló kötetére támaszkodva ([1998], 2008) próbáltam ezt az űrt kompenzálni: a *Villanások* című Papp Tibor-i konkrét művekről szólva a műfajelméleti problémákat is érintem, s utalok a hazai konceptualizmus irodalmi megjelenésére, képviselőire is.

A *Gondolati generálás – meditatív irodalmi műfajok* című fejezetben Francis Edeline kutatási eredményeit figyelembe véve próbálom érzékelhetővé tenni a konkrét versek és a (konkrét versekhez tartozó) logo-mandalák közötti különbséget, s a régi magyar képversek, valamint a XX. századi vizuális költemények példáin keresztül bemutatom, hogy a Carl Gustav Jung szerint archetípusként ható mandala-motívum a magyar vizuális irodalomban miképpen van jelen. S a befogadó interpretációs attitűdjére építő Papp Tibor-i logo-mandala legfőbb jellegzetességei alapján – néhány vizuális költeményt elemezve – e meditatív műfaj lényegi sajátosságait is feltárom.

Papp Tibor előkelő helyet foglal el a számítógépes művészetben: Alexandre Gherban az új költészet úttörőjének nevezi, azon ritka szerzők egyikének, akinek munkásságában „egyenlő súllyal szerepelnek a papírra fektetett, az írott és a számítógépen kreált irodalmi művek”, s akinek korszakalkotó dinamikus költeményét elismeri minden „költészet-történelem” és minden számítógépes irodalmat taglaló írás is (<http://poezibao.typepad.com>, letöltés ideje: 2008. okt. 16.). A számítógép lehetőségeiben gyökeresen eltér a film, a televízió, vagy akár a videó mimetikus jellegétől. Nemcsak a generált képek virtuális tereinek megteremtésében, de a szöveggenerálás új befogadói státust igénylő módszerében is: mindez eltér a megszokott olvasói tapasztalattól. A számítógép interaktív rendszerébe, a programba beépített algoritmus és a hozzácsatolt magyarázat, a „háttér-információ” csak a néző által kel életre. A befogadó tehát feltétele az esztétikai élménynek: a részvétel által tud hozzájutni az esztétikai tapasztalathoz. Ehhez viszont már megfelelő aktivitás szükséges: nézőből megfigyelővé kell válnia. A mű befogadása ugyanis „nem a látvány valamiféle passzív elraktározódása, hanem aktív pszichés szerveződési folyamat” (Csuri, 2009, 12.). Egyetlen disztichon vagy „hódolat” értelme viszont nem lepleződik le egy hosszabb olvasási időt beiktató, illetve a programot akár az értelmezési szakaszra megállító beavatkozás során sem. Csak a folytatásban teljesedik ki a mű, a variációk végtelen áramlatában. Ezt a változatosságot a költő versíró programja hozza létre, a korábbi alkotói és befogadói attitűd felfüggesztése, a költemény megszületésének lépésről lépésre való megtervezése. A szerzői távollétben tehát

ott van a jelenlét: a *Disztichon Alfa* több mint százötven oldalas programja, a *Hinta-palinta* lingo modellezési nyelve és forgatókönyve több éves konstruktív alkotómunka eredménye, amelyben a vers-, kép- és hangsorok véget nem érő folyamatát pontosan meg kellett tervezni. A költő a programmal így „manipulálta” a médiumot: a számítógép látszólagos önállóságába beleavatkozva szerzői jelenléttel töltötte meg a dinamikus költeményt.

Az új médiumnak az irodalomban betöltött szerepéről, a számítógépes költészetéről szóló publikációim és előadásaim pozitív hatása már érzékelhető: a számítógépes versgenerálás művészi mivoltának megkérdőjelezését valló befogadói attitűdök felszámolását, a korábbi álláspontok felülbírálatát indította el (lásd Alföldy, 2010, 220-221.). Bertha Zoltánnak és Z. Karvalics Lászlónak az előadásomat, a tanulmányomat méltató szavai pedig felhívják a figyelmet arra, hogy a számítógépes nyelvteremtés technicitása és materialitása „szorosan érintkezik a nyelv spiritualitásával” (Bertha, 2010, 294.), illetve „az alkotás és befogadás paradigmaticusan új dimenzióit” jelenti (Z. Karvalics, 2009, 5.).

Az avantgárd elsősorban nem irányzat, nem egy uralkodó stílus, hanem egyfajta magatartás. „Annak az ideának a megvalósítása, melynek értelmében a művészet nem a kiválasztottak isteni adományaként felfogható »szent« tevékenység, hanem egy olyan átható permanens aktivizmus, amely belefolyik az emberi létcselekedetekbe, beleivódik a hétköznapi életbe, az egzisztenciális és társadalmi szférába” (Szombathy, 2010, 70.). A Fluxus képviselői is gyakran olyan alkotók voltak, akik a polgári foglalkozásukat igyekeztek összekötni a művészeti munkálkodással. Papp Tibor ezért tanulta ki a nyomdász mesterséget (s Nagy Pál is), Szombathy Bálint pedig harminc esztendeig grafikai szerkesztő volt. Élet és művészet különválaszthatatlansága ez, amelyet már a korai avantgárd is hangsúlyozott.

Ezt az avantgárd magatartásformát szintén figyelemmel kísérem az értekezésben. Erre a forradalmi költészetre biztatta a *Magyar Műhely* alapító tagjait már 1964-ben a Párizsba látogató Kassák is: „legyetek merészebbek” – mondta az idős, hetvenhét éves mester az ifjú alkotóknak. Ő volt az első, aki nem lebeszélni akarta őket az avantgádról, hanem bátorítani. S ugyanebben az évben jelentette meg a *Magyar Műhely* a Weöres Sándor-különszámot és a *Tűzkút* című kötetet is. Mindez már igazi „avantgárd gesztus volt”, hiszen szembe mertek nézni a hivatalos magyarországi értékrenddel, s visszahozták Weöres Sándort „az irodalmi élet fő színterére” (Papp, 2009, 3.).

Papp Tibornak már *Az elégia két személyhez vagy többhöz* című második kötetében, *Az utazás fordulataiban* a „szakadjon szét a madár” ismétlődő visszatérései jellegzetes avantgárd stílusjegyeket hordoznak: a tiltakozás alkotói attitűdjét, egy határozott magatartásforma kikristályosodását. S ugyancsak a korai alkotásában, a *Műszerek, órák, jelzőkészülékek,*

*lékek*ben az időbeli kötöttséget megkérdőjelezve már a vizuális költemények időhatárok nélküli költészetét prezentálja. Az alkotás és a külvilág között megszünteti a határt, s mindez már a jelszerűség kioltását, „a befogadás nem irodalmi mintáit idézi fel” (Kékesi Zoltán, 2003, 210.). Az avantgárd alkotói magatartáshoz ugyanis hozzátartozik a kifejezés egyediségét befolyásoló tényezőknek, mozgásoknak, változásoknak a figyelése, s az erre való – más művel össze nem téveszthető – egyedi alkotói reagálás.

Papp Tibor művészetéből az innovatív avantgárd sokszínűségét rekonstruálhatjuk: hagyományos értelemben vett szövegversek, szürrealista kiséposz (a *Forgó égtájak*), amely az aktuális avantgárd és az *Újhold* költészete közötti kapcsolatot jelzi, térvers/képek, szövegelemeket tartalmazó grafikák, generált költemények, dinamikus képversek, logo-mandalák, kubusok, az úgynevezett villanások betűtipográfiai, gyűrűk és spirálok, sorjázóversek, amelyekben a két szomszédos szótag kapcsolódik össze szóvá, vagy a szerző „valamennyi kép- és szövegíró eljárását egyesítő logo-metafizikai és meta-szemantikai horrorkomédiája” (Bodor Béla, 2005, 110.), a *Pátkai, Pilinszky és a pincér* című vizuális metaoratórium, de említhetném még a közös munkákat (Pierre Picával: *Transparence et Opacité, Hommage à Mitsou Ronat*, Claude Maillard-ral: *Icônes – Ikonok, Dressages informatiques* no 1 – no 8, Bujdosó Alpárral, Nagy Pállal, Kibédi Varga Áronnal és Petőfi S. Jánossal: *Vizalatti tekercs*), ezek mind-mind az aktívan ható tendencia megjelenítői. S a produktív recepció megteremtődését jelzik a számítógépes költészet mellett a gondolati generálás útján megszületett alkotások, a logo-mandalák hatásai is.

A vizuális költemények recepcióesztétikai és hermeneutikai megközelítése mellett a fikatív önéletírások, regények, hangversek és performanszok bemutatása, elemzése viszont még további új szempontrendszerrel egészítheti ki az értelmező-értékelő megközelítést. S további kutatási irányként jelölhetem meg a művek megszületésével párhuzamosan jelenlévő teoretikus megalapozás vizsgálatát, annak a folyamatnak a feltárását, amely az avantgárd irodalomelmélet hazai kifejtésének mikéntjét jelenti. Papp Tibor *Avantgárd szemmel* című (a tanulmányait összegyűjtő) sorozata ugyanis ezt az állandó elméleti jelenlétet jelzi. Az avantgárd alkotók ma is javarészt maguk pótolják azokat a feladatokat, amelyeket „a kortárs irodalomkritika egyelőre képtelen ellátni” (Szombathy, 2009, 7.). Ezt a hiányt próbáltam pótolni az értekezésemmel, s ezt a hiányt igyekszik enyhíteni a *Magyar Műhely* és a Ráció Kiadó *Aktuális avantgárd* sorozata is, illetve az avantgárd szakosztály által szervezett konferencia-előadások.

IV. Hivatkozások

- ALFÖLDY Jenő, „*Élő nyelv, élő irodalom – hagyomány és kihívás*”, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010.
- BERTHA Zoltán, „*Élő nyelv, élő irodalom – hagyomány és kihívás*”, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010.
- BODOR Béla, *Jöjj el, szöveg, légy vendégünk*, Papp Tibor: *Vendégszövegek (n)*, Alföld 2005/4.
- CSURI, Charles, *A statisztika mint interaktív műtárgy*, ford. ROHONYI András, Információs Társadalom 2009/1.
- GHERBAN, Alexandre, *Entretien avec Tibor Papp*, Poezibao <http://poezibao.typepad.com>
- GODFREY, Tony, *Conceptual Art*, Phaidon, London, 1998, reprint 2008.
- H. NAGY Péter, *Szavak ébredése – képek lázadása*. Papp Tibor: *Vendégszövegek (n)*, Magyar Műhely 130., 2004/1.
- KÉKESI Zoltán, *Primitivizmus, plasztikusság és performativitás az avantgárdban = Identitás és kulturális idegenség*, szerk. BEDNANICS Gábor – KÉKESI Zoltán – KULCSÁR SZABÓ Ernő, Osiris, Budapest, 2003.
- PAPP Tibor, *A Magyar Műhely és az avantgárd*, Magyar Műhely 151., 2009/2.
- SZKÁROSI Endre, *Mi az, hogy avantgárd. Írások az avantgárd hagyománytörténetéből*, Magyar Műhely, Budapest, 2006.
- SZOMBATHY Bálint (2009) = BORBÉLY László, *Az elveszített évtized. Beszélgetés Szombathy Bálinttal a kortárs avantgárról*, MIT 2009/1.
- SZOMBATHY Bálint (2010) = *Élet és művészet egysége (Kelemen Erzsébet beszélgetése Szombathy Bálinttal)*, Napút 2010/3.
- Z. KARVALICS László, *Beköszöntő*, Információs Társadalom 2009/1.

V. A jelöltnek az értekezés tárgyához kapcsolódó publikációi

1. *Tér/vers/képek. Papp Tibor vizuális költeményei*, Magyar Műhely 139., 2006/2., 61-84.
2. *Innovatív költői beszéd. Papp Tibor alkotásainak tárlata a Sánta vasárnaptól a születő kubusokig*, Szépirodalmi Figyelő 2006/5., 60-68.
3. *Létem egy pillanat csupán: virtuális verssorok megtestesülése (A programozott számítógépes költészet)*, Magyar Műhely 145., 2007/5., 7-13.
4. *Művészi rokonság: egy költői családfa felrajzolása (Papp Tibor első két kötetének kapcsolódási pontjai)*, I. rész, Agria 2008. tavasz, 57-67.
5. *Művészi rokonság: egy költői családfa felrajzolása (Papp Tibor első két kötetének kapcsolódási pontjai)*, II. rész, Agria 2008. nyár, 66-75.
6. *Papp Tibor = Íróportrék II.*, Szépirodalmi Figyelő, Budapest, 2008, 113-127.
7. *Életműnyitány. Papp Tibor első köteteiről*, Napút 2008/4., 113-125.
8. *Látható nyelv és szürrealizmus. Papp Tibor Vendégszövegek 1 című kötete = Széphalom 18., A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve*, Sátoraljaújhely, 2008, 259-263.
9. *Gondolati generálás – meditatív irodalmi műfajok (Papp Tibor logo-mandalái)*, Kortárs 2009/4., 118-127.
10. *Létem egy pillanat csupán: virtuális verssorok megtestesülése (A programozott számítógépes költészet) = Jelenlét '07*, sorozatszerk. Hima Gabriella, KRE-BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2009, 265-277.
11. *A számítógép és az irodalom*, Információs Társadalom 2009/1., 47-63.
12. *L' Ordinateur et la littérature (Traduction d'atelier par Philippe Dôme et Tibor Papp)*, Revista Texto Digital (brazil internetes lap)
<http://www.textodigital.ufsc.br/conteudo.html>
13. *Villanás és villanások. A konceptuális művészet megjelenése Papp Tibor életművében = Széphalom 19., A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve*, Sátoraljaújhely, 2009, 245-251.
14. *Vizuális metaoratórium. Pátkai, Pilinszky és a Pincér*, Agria 2009. ősz, 175-179.
15. *A párizsi Magyar Műhely címlapjai*, Zempléni Múzsza 2009/4., 11-20.
16. *Küldeményművészet és művészbélyegek*, Alföld 2010/5., 107-115.

17. *A számítógépes és a gondolati versgenerálás = „Élő nyelv, élő irodalom – hagyomány és kihívás”*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010, 213-220.

Tanulmánykötet

18. *Hét színekép. Tanulmányok, kritikák*, Ráció, Budapest, 2010. (Oldalszám: 256)

Megjelenés előtt

19. „*Ördög vigye a problémáidat*”. *Mágikus betűnégyzetek*, Kortárs 2010.
20. *Kinyíló gyűrűk (Új poétikai formák Papp Tibor költészetében) = Széphalom 20., A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve*, Sátoraljaújhely, 2010, 183-186.

VI. A jelölt egyéb publikációi a XX. századi és a kortárs irodalom tárgykörében

1. *Poétikai leletek Mezopotámiából. Ékirásos agyagtáblák (Bujdosó Alpár vizuális költészetéről) = Görbülő fény. A hetvenéves Bujdosó Alpár köszöntése*, Magyar Műhely, Budapest, 2005, 92-109.
2. *Bujdosó Alpár művészete*, Bécsi Napló 2006. március–április, 9.
3. *Hóttalan a hegyek inge, Nagy Gáspár költeményének verstani elemzése = Széphalom 16., A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve*, Sátoraljaújhely, 2006, 417-421.
4. *L. Simon László = Íróportrék II.*, Szépirodalmi Figyelő, Budapest, 2008, 153-168.
Lásd még: *Agria* III. évf. 4. szám, 2009. tél, 154-166.
5. *Részletek a teljességből, L. Simon László művészete a (visszavonhatatlanul...)* című kötettől a *Japán hajtásig*, Magyar Műhely 147., 2008/2., 11-30.
6. „*minden kép és költemény*”, *L. Simon László: Japán hajtás*, Bárka 2008/6., 109-111.
7. *Esztétikai és etikai értékek Móricz Zsigmond Az Isten háta mögött című regényében*, Bécsi Napló 2009. július–augusztus, 9.
8. *Esztétikai és etikai értékek Az Isten háta mögött című regényben = Ady Endre- és Móricz Zsigmond-tanácskozás*, Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Partiumi Alelnöksége–Szatmárnémeti Kölcsey Kör, Szatmárnémeti, 2009, 125-139.

9. *Esztétikai és etikai értékek Az Isten háta mögött című regényben*, Korunk 2010/2., 93-100.
10. *A vállalt küldetés (Gál Elemér: A szeretet vár valahol. Válogatás a szerző kisprózáiból)*, Agria 2010. tavasz, 197-203.
11. *Élet és művészet egysége (Kelemen Erzsébet beszélgetése Szombathy Bálinttal)*, Napút 2010/3., 69-74.
12. „Már a hó sem olyan fehér”. Benke László *Otthonkereső* című kötetéről, Magyar Napló 2010/7., 66.